

УДК 378.016:793.3-051

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.365553>

Олена Марфіна, старший викладач кафедри хореографії
і танцювальних видів спорту Національного університету
"Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1821-8330>

Петро Горголь, заслужений працівник культури України, доцент,
завідувач кафедри хореографії і танцювальних видів спорту
Національного університету "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1738-7023>

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ МАЙБУТНІМ ФАХІВЦЯМ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглянуто проблему підвищення ефективності професійної підготовки здобувачів освіти в умовах зростання вимог до рівня виконавської майстерності та індивідуалізації освітнього процесу у закладах вищої освіти мистецького спрямування. Підкреслено, що класичний танець виступає базовою дисципліною хореографічної освіти, яка формує технічну основу, сценічну культуру та художньо-естетичну виразність майбутнього фахівця.

Результати дослідження свідчать, що диференційований підхід забезпечує ефективну індивідуалізацію навчального процесу через варіативність змісту, методів, темпу та організаційних форм навчання.

Ключові слова: диференційоване навчання; хореографічна освіта; професійна підготовка; виконавська майстерність; індивідуалізація навчання; творчий розвиток; педагогічний підхід.

Літ. 5.

Olena Marfina, Senior Lecturer, Department of Choreography
and Dance Sports, National University

"Poltava Polytechnic named after Yuriy Kondratyuk"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1821-8330>

Petro Gorgol, Honored Worker of Culture of Ukraine, Associate Professor,
Head of Department of Choreography and Dance Sports,
National University "Poltava Polytechnic named after Yuriy Kondratyuk"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1738-7023>

A DIFFERENTIATED APPROACH TO TEACHING CLASSICAL DANCE TO FUTURE CHOREOGRAPHIC ART SPECIALISTS

The article considers the problem of applying a differentiated approach in the process of teaching classical dance to future specialists in choreographic art. The relevance of the study is due to the need to increase the effectiveness of professional training of students in the context of increasing requirements for the level of performing skills and individualization of the educational process in higher education institutions of the artistic direction. It is emphasized that classical dance is the basic discipline of choreographic education, which forms the technical basis, stage culture and artistic and aesthetic expressiveness of the future specialist.

The purpose of the study is to theoretically substantiate the pedagogical possibilities of a differentiated approach in teaching classical dance and determine the main directions of its implementation in the educational process of training future choreographers. In the process of the study, a set of general scientific methods was used: analysis and synthesis of scientific sources, generalization of pedagogical experience, systematization of theoretical provisions on the organization of choreographic training, as well as a comparative analysis of modern approaches to teaching classical dance.

The results of the study indicate that the differentiated approach provides effective individualization of the educational process through the variability of content, methods, pace and organizational forms of training. It has been established that its implementation contributes to the gradual formation of performing skills, correction of technical errors, development of students' creative potential and formation of their individual performing style. It has been proven that taking into account the physical, technical and creative characteristics of students improves the quality of learning material and the level of professional training in general. The conclusions confirm that the implementation of a differentiated approach in teaching classical dance is an important factor in the modernization of choreographic education. Its use creates conditions for a harmonious combination of technical perfection and artistic expressiveness, provides increased motivation for learning and contributes to the formation of a competitive specialist in the field of choreographic art.

Keywords: differentiated learning; choreographic education; professional training; performing skills; individualization of learning; creative development; pedagogical approach.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку мистецької освіти характеризується переорієнтацією освітнього процесу на особистісно орієнтовані та компетентнісні засади професійної підготовки майбутніх фахівців. У системі підготовки здобувачів спеціальності “Хореографія” особливої актуальності набуває проблема вдосконалення методики викладання класичного танцю як базової дисципліни професійного становлення майбутнього хореографа. Саме класичний танець виступає основою формування виконавської техніки, координації рухів, сценічної культури, художньо-естетичного мислення та професійної майстерності здобувачів освіти [4].

Водночас практика викладання класичного танцю у закладах вищої освіти засвідчує наявність низки суперечностей між сучасними вимогами до рівня професійної підготовки майбутніх фахівців хореографічного мистецтва та недостатнім урахуванням індивідуальних можливостей, фізичних даних, темпу засвоєння навчального матеріалу, рівня виконавської підготовки й творчого потенціалу здобувачів освіти. Традиційна організація освітнього процесу часто орієнтується на усереднений рівень підготовленості студентів, що ускладнює реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії та знижує ефективність формування професійних компетентностей.

У зв'язку з цим особливої значущості набуває диференційований підхід як один із провідних напрямів модернізації професійної мистецької освіти. Його застосування у процесі викладання класичного танцю сприяє врахуванню індивідуально-психологічних, фізичних і творчих особливостей студентів, забезпечує оптимізацію навчального навантаження, підвищення мотивації до навчання та ефективності опанування виконавських умінь і навичок [1; 4].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Сучасні наукові дослідження у сфері хореографічної освіти демонструють активний інтерес до проблем удосконалення методики викладання класичного танцю, розвитку професійної підготовки майбутніх хореографів та впровадження інноваційних і диференційованих підходів до навчання.

Волошина Л. П. досліджує семіологічні аспекти сценічних форм дуетного танцю, розкриваючи значення класичної хореографічної системи як основи побудови сценічних композицій та розвитку виконавської виразності [2]. Коніченко Г. та Калієвський К. аналізують методичні підходи до створення конкурсного хореографічного номера, акцентуючи на необхідності поєднання технічної підготовки та творчого підходу у виконавській діяльності [3].

Синєок В. та Калієвський К. у своїй роботі розглядають аксіологічні аспекти хореографічного

мистецтва, підкреслюючи його роль у формуванні національно-культурної ідентичності засобами народної хореографії [5]. Т. Костенко досліджує рефлексійно-освітнє середовище у викладанні класичного танцю, підкреслюючи його значення для формування професійної рефлексії майбутніх керівників хореографічних колективів [4]. В. Вишківська та О. Голікова аналізують партнерство як інноваційну форму взаємодії викладача і студента, що сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу у мистецькій освіті [1].

Узагальнення наукових підходів свідчить, що в сучасних дослідженнях переважає увага до методики викладання класичного танцю, формування професійних компетентностей та впровадження інноваційних педагогічних технологій. Водночас недостатньо розробленим залишається питання системної реалізації диференційованого підходу у процесі викладання класичного танцю, що зумовлює потребу подальших наукових досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та уточнення сутності диференційованого підходу у процесі викладання класичного танцю майбутнім фахівцям хореографічного мистецтва, а також визначення його ролі у підвищенні ефективності професійної підготовки здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу. Диференційований підхід у системі хореографічної освіти розглядається як педагогічна стратегія організації навчального процесу, що передбачає цілеспрямоване врахування індивідуальних відмінностей здобувачів освіти з метою оптимізації засвоєння ними професійних знань, умінь і навичок у сфері класичного танцю. Його сутність полягає у створенні умов, за яких зміст, методи, темп і складність навчання варіюються відповідно до рівня підготовленості, фізичних можливостей, координаційних здібностей та творчого потенціалу студентів [1; 4].

У дослідженнях, присвячених методиці викладання класичного танцю, підкреслюється, що класична хореографічна підготовка має багаторівневий характер і потребує поступового формування виконавських навичок, що робить диференціацію навчання об'єктивною необхідністю. Зокрема, у працях щодо організації навчального процесу з класичного танцю наголошується на важливості адаптації педагогічних впливів до індивідуальної динаміки розвитку студента та його рухових можливостей [4].

Реалізація диференційованого підходу у викладанні класичного танцю в умовах закладів вищої освіти мистецького спрямування передбачає цілісну перебудову організації навчального процесу з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти. У цьому контексті диференціація набуває системного характеру та пронизує всі скла-

дові педагогічної взаємодії – від добору навчального матеріалу до оцінювання результатів навчання.

У процесі навчання класичного танцю суттєвого значення набуває варіативність змісту навчального матеріалу, що дозволяє адаптувати складність екзерсисів, комбінацій і технічних завдань відповідно до рівня підготовленості студентів. Такий підхід забезпечує поступовість опанування рухової техніки, запобігає перевантаженню здобувачів освіти з недостатнім рівнем фізичної підготовки та водночас створює умови для розвитку більш складних виконавських умінь у студентів із високим рівнем професійної підготовки [3; 4].

Важливою складовою диференціації є також організація навчальних завдань різного рівня складності, що сприяє поетапному переходу від засвоєння базових рухових структур до їх комбінування та подальшої творчої інтерпретації. У результаті навчальний процес набуває багаторівневого характеру, де кожен студент залучається до виконання завдань відповідно до власних можливостей і темпу професійного розвитку.

Значну роль відіграє й адаптація педагогічних методів, яка передбачає гнучке використання пояснення, демонстрації, індивідуального коригування рухів та повторного опрацювання складних елементів. У викладанні класичного танцю особливо ефективними є методи поетапного засвоєння техніки, дзеркального показу та аналізу виконання, що дозволяє враховувати індивідуальні особливості сприйняття та моторного засвоєння рухів [4].

Не менш важливим є врахування темпу навчання, оскільки студенти демонструють різну швидкість опанування технічних елементів класичного танцю. Це зумовлює необхідність гнучкого регулювання навчального навантаження, повторюваності вправ та індивідуального дозування складності, що сприяє більш стабільному формуванню виконавських навичок без втрати якості рухової техніки. Диференціація також проявляється в організації навчальної взаємодії, де поєднуються різні форми роботи – фронтальна, групова та індивідуальна. Особливої ефективності набуває індивідуальна корекційна робота, яка дозволяє оперативно усувати технічні помилки, уточнювати характер виконання рухів та формувати правильні моторні навички [1].

Окремої уваги потребує оцінювання навчальних досягнень, яке в умовах диференційованого підходу має враховувати не лише кінцевий результат, а й динаміку індивідуального прогресу студента, ступінь оволодіння технікою та рівень виконавської виразності. Така система оцінювання стимулює поступовий професійний розвиток і формує у студентів усвідомлене ставлення до власного навчального поступу.

Диференційований підхід у викладанні класичного танцю реалізується як багатовимірною педагогічною системою, що забезпечує індивідуалізацію навчального процесу та створює оптимальні умови для розвитку професійної майстерності майбутніх фахівців хореографічного мистецтва.

У межах хореографічної освіти індивідуальні особливості студентів проявляються у трьох взаємопов'язаних площинах – фізичній, технічній і творчій, кожна з яких потребує специфічного педагогічного впливу.

Фізичні особливості студентів, зокрема рівень розвитку гнучкості, сили, координаційних здібностей, витривалості, пластичності рухового апарату, а також індивідуальні антропометричні дані, є визначальними чинниками у процесі опанування техніки класичного танцю. Оскільки класичний танець ґрунтується на складній системі координованих рухів, виворотності, балансу, стійкості та точності виконання позицій, навіть незначні відмінності у фізичній підготовленості здобувачів освіти суттєво впливають на темп засвоєння навчального матеріалу та якість виконавської техніки [4].

У цьому контексті диференційований підхід набуває функції педагогічного регулятора фізичного навантаження, який забезпечує його оптимізацію відповідно до індивідуальних можливостей організму студента. Це проявляється у варіативному доборі вправ біля станка та на середині зали, зміні кількості повторень, амплітуди рухів, темпу виконання комбінацій, а також у поступовому ускладненні екзерсисів з урахуванням рівня функціональної готовності опорно-рухового апарату.

Важливим аспектом є також профілактична функція диференціації, яка полягає у запобіганні перевантаженню м'язово-зв'язкового апарату, зниженню працездатності та виникненню хронічної втоми, що особливо актуально в умовах інтенсивної професійної підготовки хореографів. Неврахування індивідуальних фізичних можливостей може призводити до формування компенсаторних рухових стратегій, викривлення техніки виконання та закріплення неправильних моторних стереотипів, що в подальшому негативно впливає на виконавську якість [4].

Диференційований підхід у такому випадку сприяє створенню умов для гармонійного фізичного розвитку студентів, забезпечуючи поступове зміцнення м'язового корсету, розвиток гнучкості, стабілізацію координаційних механізмів і вдосконалення просторово-часової організації рухів. Це дозволяє не лише підвищити ефективність засвоєння технічних елементів класичного танцю, але й забезпечити довготривалу професійну працездатність майбутніх хореографів.

Технічні особливості підготовки здобувачів освіти, які відображають рівень оволодіння базою

ними елементами класичного танцю, є одним із ключових критеріїв визначення індивідуальної траєкторії їхнього професійного становлення. Саме ступінь сформованості правильної постановки корпусу, виворотності, координації рухів, точності позицій рук і ніг, а також здатності до збереження балансу в динамічних і статичних положеннях визначає якість засвоєння подальшого навчального матеріалу та темп переходу до більш складних виконавських завдань [4].

У цьому контексті диференційований підхід забезпечує поетапність формування виконавських умінь і навичок, що передбачає послідовне ускладнення навчального матеріалу від засвоєння елементарних позицій, базових рухів та найпростіших комбінацій до виконання розгорнутих екзерсисів, технічно складних зв'язок і координаційно насичених танцювальних комбінацій. Така структурована організація навчального процесу дозволяє враховувати індивідуальний темп опанування техніки класичного танцю кожним здобувачем освіти, забезпечуючи водночас збереження методичної цілісності підготовки.

Важливим аспектом реалізації індивідуалізації є систематичне педагогічне коригування технічних помилок, яке здійснюється з урахуванням специфіки рухового апарату студента та характеру його моторних труднощів. Це дозволяє не лише оперативно усувати недоліки у виконанні, але й запобігати їхньому закріпленню в якості стійких неправильних рухових стереотипів, що особливо критично у класичному танці як дисципліні з високими вимогами до точності техніки.

Крім того, диференційований підхід сприяє цілеспрямованому закріпленню правильних рухових навичок через багаторазове повторення адаптованих вправ і поступове ускладнення виконавських завдань. У результаті підвищується стабільність техніки виконання, формується автоматизація базових рухових структур та забезпечується більш високий рівень виконавської надійності, що є необхідною умовою подальшого професійного розвитку майбутнього фахівця хореографічного мистецтва.

Творчі особливості студентів у хореографічній освіті проявляються у здатності до тонкого музично-ритмічного відчуття, варіативності інтерпретації рухового матеріалу, сформованості сценічної виразності, а також у готовності до імпровізаційного мислення в межах заданої технічної структури класичного танцю. Вони відображають не лише рівень художньо-естетичного розвитку особистості, але й ступінь її професійної зрілості як майбутнього виконавця та педагога-хореографа [2; 5].

У цьому контексті диференційований підхід виступає важливим інструментом педагогічного впливу, який дає змогу враховувати різний рівень творчої активності студентів і створювати умови

для її цілеспрямованого розвитку. Варіативність навчальних завдань забезпечує можливість трансформації стандартних навчальних комбінацій у творчо-індивідуалізовані варіанти виконання, що стимулює студентів до пошуку власних художніх рішень у межах класичної танцювальної лексики.

Особливого значення набуває організація навчального процесу, за якої технічне засвоєння рухів поєднується з художньою інтерпретацією, що дозволяє поступово формувати у здобувачів освіти здатність до усвідомленого сценічного вираження. У такому підході кожна навчальна комбінація розглядається не лише як технічна структура, а як потенційна основа для художнього осмислення, що активізує творчий потенціал студентів [2].

Диференціація творчих завдань також сприяє розвитку індивідуального виконавського стилю, оскільки передбачає залучення студентів із різним рівнем підготовки до виконання завдань різної складності — від відтворення зразка до самостійного варіювання динаміки, пластики, акцентів і емоційного наповнення руху. Це забезпечує поступовий перехід від репродуктивного до продуктивного рівня творчої діяльності [2; 3].

У результаті створюються педагогічні умови, за яких формується цілісна єдність технічної точності та художньої виразності, що є ключовою характеристикою професійної майстерності майбутнього фахівця хореографічного мистецтва. Диференційований підхід у цьому аспекті виступає не лише засобом індивідуалізації навчання, а й механізмом розкриття творчого потенціалу студентів у межах класичної хореографічної школи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У ході теоретичного аналізу проблеми диференційованого підходу у викладанні класичного танцю майбутнім фахівцям хореографічного мистецтва встановлено, що сучасний стан розвитку хореографічної освіти характеризується зростанням вимог до якості професійної підготовки студентів та необхідністю індивідуалізації освітнього процесу.

Визначено, що диференційований підхід у хореографічній освіті є ефективним засобом оптимізації навчального процесу, який забезпечує варіативність змісту, методів і темпу навчання відповідно до рівня підготовленості здобувачів освіти. Його реалізація дозволяє створити умови для поступового та гармонійного розвитку виконавських умінь, попередження перевантаження студентів та підвищення якості засвоєння навчального матеріалу.

Обґрунтовано педагогічні можливості диференціації у процесі викладання класичного танцю, що полягають у врахуванні індивідуальних особливостей студентів, розвитку їхнього творчого потенціалу та формуванні індивідуального виконавського стилю.

Окреслено основні напрями реалізації диференціації, що охоплюють варіативність навчального змісту, методів навчання, форм організації занять, темпу засвоєння матеріалу та системи оцінювання. Така комплексність забезпечує цілісність педагогічного впливу та ефективність освітнього процесу.

Впровадження диференційованого навчання у процес викладання класичного танцю відкриває суттєві перспективи підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців хореографічного мистецтва, оскільки дозволяє забезпечити більш точну відповідність між змістом навчання, індивідуальними можливостями студентів та вимогами професійної діяльності.

Диференційоване навчання виступає дієвим інструментом модернізації хореографічної освіти, оскільки забезпечує поєднання високого рівня технічної підготовки з розвитком творчої індивідуальності студентів, що в перспективі підвищує конкурентоспроможність майбутніх фахівців на професійному ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишківська В. Б., Голікова О. М. Партнерство як інноваційна форма діалогічної взаємодії у системі “викладач-студент”. *Міжнародний науковий журнал “Грааль науки”*. 2023. № 24. С. 627–629. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.02.2023.116>

2. Волошина Л. П. Семіологія сценічних форм дуетного танцю в класичній хореографії. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2026. № 1. С. 255–259. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2.026.356288>

3. Коніченко Г., Калієвський К. Аналіз методичних підходів для створення конкурсного хореографічного номера. *Collection of Scientific Papers “SCIENTIA”*. 2026. С. 279–282. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/3939>

4. Костенко Т. Рефлексійно-освітнє середовище в системі викладання класичного танцю як основа формування професійної рефлексії майбутніх керівників хореографічних колективів. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2025. Т. 13. № 8. С. 56–64. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-008>

5. Синьок В., Калієвський К. Аксиологія національного ідеалу через призму народної хореографії. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 63, т. 2. С. 69–72. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-2-12>

REFERENCES

1. Vyshkivska, V. B., & Holikova, O. M. (2023). Partnership as an innovative form of dialogic interaction in the teacher-student system. *International Scientific Journal “Grail of Science”*. № 24, pp. 627–629. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.02.2023.116> [in Ukrainian].

2. Voloshyna, L. P. (2026). Semiology of stage forms of duet dance in classical choreography. *Bulletin of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts*. № 1, pp. 255–259. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2026.356288> [in Ukrainian].

3. Konichenko, H., & Kaliievskyi, K. (2026). Analysis of methodological approaches to creating a competitive choreographic performance. *Collection of Scientific Papers “SCIENTIA”*, pp. 279–282. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/3939> [in Ukrainian].

4. Kostenko, T. (2025). Reflexive-educational environment in the system of classical dance teaching as a basis for the formation of professional reflection of future leaders of choreographic ensembles. *Education. Innovation. Practice*. № 13(8), pp. 56–64. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-008> [in Ukrainian].

5. Syniok, V., & Kaliievskyi, K. (2023). Axiology of the national ideal through the prism of folk choreography. *Current Issues of Humanities*. № 63(2), pp. 69–72. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-2-12> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 28.05.2026

Прийнято до друку: 18.06.2026

Опубліковано: 30.07.2026